

Місячний Економічний Моніторинг України

**№7 (45)
липень
2004**

- Верховна Рада прийняла у першому читанні новий законопроект про внесення змін до Конституції.
- У січні-травні реальний ВВП зріс на 11,3% дпр, а промислове виробництво – на 16,9% дпр.
- Приватизовано “Криворіжсталь” – найбільший металургійний комбінат в Україні.
- Створено “Енергетичну компанію України”.
- За перший квартал 2004 року сальдо поточного рахунку платіжного балансу досягло 1,7 млрд. дол. США (14,3% ВВП).
- Планові показники доходів та видатків Державного бюджету 2004 року збільшено відповідно на 4,5 млрд. грн. та 8,0 млрд. грн.
- Для зменшення тиску монетарних чинників на ціни НБУ вживає заходи, спрямовані на сповільнення зростання монетарних агрегатів.
- НБУ почав поступову ревальвацію національної валюти.

Населення: 48 млн.
Промислове виробництво/ВВП: 28,8%
Сільськогосподарське виробництво/ВВП: 10,9%
Інвестиції/ВВП: 19,1%
Експорт: Росія 17%, ЄС-15 20%
Імпорт: Росія 35%, ЄС-15 23%

Політика: Парламент повернувся до питання про конституційну реформу

Конституційна реформа в Україні отримала новий поштовх після схвалення парламентом у першому читанні нового законопроект про внесення змін до Конституції. Цей законопроект, який підтримує про-урядова більшість, є подібним до попереднього проекту, який був схвалений у першому читанні у грудні 2003 року, але не набрав конституційної більшості голосів у квітні 2004 року. Новий законопроект буде направлений на експертизу до Конституційного суду і винесений на голосування у парламенті під час наступної сесії. Опозиція внесла альтернативний законопроект змін до Конституції, проте його було відхилено. Моніторинговий комітет Парламентської Асамблеї Ради Європи (ПАРЄ) висловив занепокоєння щодо внесення змін до Конституції до президентських виборів.

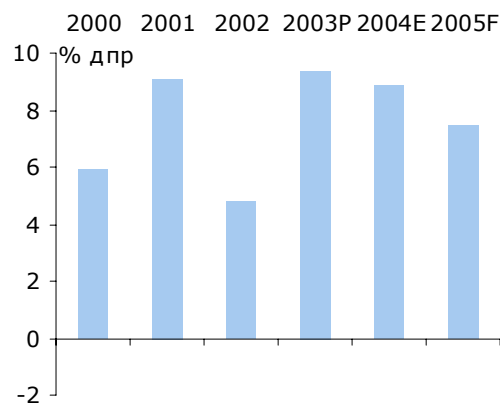
Лідер фракції “Наша Україна” Віктор Ющенко оголосив про намір самостійно висунути свою кандидатуру на виборах Президента України. Таке рішення дозволяє не обмежувати підтримку кандидата партіями, які входять до опозиційного блоку “Наша Україна”. Очікується, що головним суперником лідера опозиції на виборах Президента стане теперішній Прем’єр-міністр Віктор Янукович, якого підтримує парламентсько-урядова коаліція.

Реальний сектор: Продовжується швидке економічне зростання

За перші п’ять місяців цього року реальний ВВП зріс на 11,3% дпр. Як і раніше, найвищі темпи зростання доданої вартості спостерігалися у будівництві, обробній промисловості та оптовій і роздрібній торгівлі. Єдиними галузями з від’ємними показниками зростання є сільське господарство, виробництво та розподіл електроенергії, газу й води. Промислове виробництво зросло на 16,9% дпр завдяки збільшенню випуску у машинобудуванні, металургії, виробництві будівельних матеріалів та багатьох інших галузях.

Високі темпи зростання у будівництві та машинобудуванні свідчать про бурхливу інвестиційну діяльність. Справді, у першому кварталі цього року інвестиції у основний капітал зросли на 52,1% дпр, у той час як за той самий період минулого року зростання склало 23,1% дпр. Більше половини інвестицій було спрямовано на придбання машин та обладнання, що вказує на процеси оновлення основних фондів підприємств. Інвестиції

Зростання реального ВВП

Джерело: Держжомстат

P — попередні дані, E — власна оцінка, F — власний прогноз

Інститут Економічних Досліджень
та Політичних Консультаций
вул. Рейтарська 8/5-А, 01034 Київ
Тел. (+38044) 228-6342
Факс (+38044) 228-6336
E-mail: institute@ier.kiev.ua
http://www.ier.kiev.ua

переважно фінансуються за рахунок власних коштів підприємств, прибутки яких зросли більше ніж на 50% у номінальному вимірі протягом січня-квітня 2004 року.

Галузеві тенденції: "Криворіжсталь" приватизовано

Приватизація. Фонд державного майна України підписав угоду із консорціумом "Інвестиційно-металургійний союз" (ІМС) про приватизацію металургійного комбінату "Криворіжсталь". ІМС був створений українськими компаніями "Систем Кепітал Менеджмент" та "Інтерпайп". За умовами приватизаційного конкурсу інвестор повинен був мати досвід виробництва коксу в Україні в обсязі 1 млн. тон на рік протягом останніх трьох років, що не дозволило жодній іноземній компанії взяти участь у конкурсі, звужуючи конкуренцію лише до двох національних компаній – Індустріальної групи (яка представляє Індустріальний союз Донбасу) та ІМС. Крім того, на рівень конкуренції вплинув надто короткий (один місяць) період між оголошенням початку конкурсу та підведенням його підсумків. До того ж, час проведення приватизації був не досить вдалим – незважаючи на сприятливі умови на світовому ринку, майбутні президентські вибори сприяють посиленню політичної невизначеності, спонукаючи інвесторів пропонувати нижчу ціну. Всі вищезазначені чинники негативно вплинули на ціну продажу. Як результат, 93,02% акцій комбінату, який лише за січень-квітень 2004 року отримав 0,97 млрд. грн. прибутку до оподаткування, було продано всього за 4,26 млрд. грн. "Криворіжсталь" був останнім державним підприємством серед діючих виробників металопродукції в Україні.

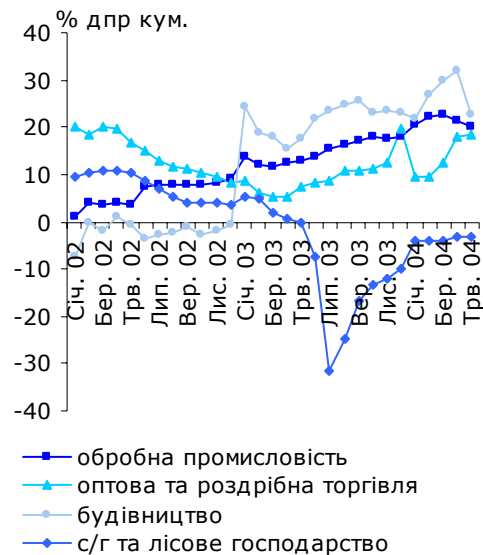
Енергетика. Кабінет Міністрів України ухвалив постанову про створення Національної акціонерної компанії "Енергетична компанія України". Статутний фонд нової компанії включає державні пакети акцій підприємств у сфері виробництва та передачі електроенергії за винятком "Укренерго", яка експлуатує високовольтні лінії електропередач. "Енергетична компанія України" буде підвітною Кабінету Міністрів України. Створення "Енергетичної компанії України" може покращити управління державною власністю в енергетичному секторі в середньостроковому періоді, але зашкодить конкуренції та приватизації в цьому секторі в довгостроковому періоді.

Інфраструктура. Генеральна прокуратура подала позов про визнання незаконним продаж "Укртелекомом" 51% пакету акцій компанії "Український мобільний зв'язок" російському мобільному оператору МТС у 2002-2003 роках, оскільки продаж суперечив Закону про Державну програму приватизації. Наслідки цього позову залишаються незрозумілими. З одного боку, це може мати дисциплінуючий вплив на приватизаційний процес, в якому часом мають місце сумнівні домовленості, що суперечать законодавству. З іншого боку, це може призвести до зниження привабливості України для іноземних інвесторів, оскільки цей випадок може розглядатись як спроба реприватизації.

Відкриття платної дороги Київ-Одеса відкладено з серпня до жовтня 2004 року. Затримку викликано поганими погодними умовами та труднощами у фінансуванні проекту. З метою покращення привабливості проекту Верховна Рада прийняла закон, що надає проекту статус загальнодержавного, та дозволяє Кабінету Міністрів та місцевим органам влади надавати державні гарантії по кредитах, залучених для фінансування цього проекту. Крім цього, Верховна Рада дозволила збирати платню за проїзд по всій дорозі від Києва до Одеси.

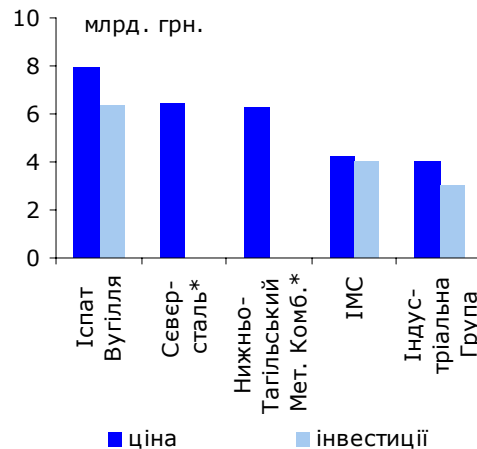
Сільське господарство. Верховна Рада подовжила дію мораторію на продаж та купівлю землі до 2007 року. За умови підписання Президентом, відповідний закон сприятиме збереженню негативних явищ, які сьогодні існують в сільському господарстві. Так, мораторій сприяв появі тіньового ринку землі,

Зростання доданої вартості у деяких секторах економіки

Джерело: Держкомстат

Пропозиції з приватизації "Криворіжсталі"

Джерело: Інтерфакс-Україна, власне представлення.

*Обсяг запропонованої інвестиційної програми невідомий.

що призвело до порушення прав власності та викривлення ринкової ціни на землю. Протягом часу дії мораторію земля й надалі залишатиметься "мертвим" активом, стримуючи розвиток сільськогосподарських та фінансових ринків.

Зовнішній сектор: Позитивне сальдо поточного рахунку платіжного балансу залишається високим

За даними НБУ у першому кварталі 2004 року сальдо поточного рахунку платіжного балансу досягло 1,7 млрд. дол. США (14,3% ВВП) порівняно з 1,1 млрд. дол. США за такий же період минулого року. Це зростання викликане як зростанням позитивного сальдо торгівлі товарами, так і збільшенням сальдо торгівлі послугами. Так, сальдо торгівлі товарами збільшилось у півтора рази завдяки вищим темпам зростання експорту (44,5% дпр) порівняно із зростанням імпорту (37,8% дпр). Притік прямих іноземних інвестицій (ПІІ) в Україну у січні-березні 2004 року склав 310 млн. дол. США, тобто зріс на 30% порівняно з першим кварталом 2003 року. Збільшення притоку ПІІ співпадає із високою активністю внутрішніх інвесторів, що, таким чином, посилює базу економічного зростання в країні.

Нещодавно уряд активізував використання нетарифних заходів як інструменту торгівельної політики. Він запровадив ліцензування експорту коксу, вугілля, залізної руди та їх концентратів, нафти та нафтопродуктів, а також кольорових металів. Ці заходи, які мають на меті моніторинг та, ймовірно, скорочення експорту цих товарів, є частиною державної стратегії, спрямованої на подолання дисбалансу між попитом та пропозицією на внутрішньому ринку за допомогою адміністративних рішень. Хоча названі заходи допоможуть вирішити проблему в короткотерміновому періоді, довготерміновий підхід повинен полягати не у скороченні обсягів торгівлі, а в створенні умов для виживання ефективних підприємств на ринку.

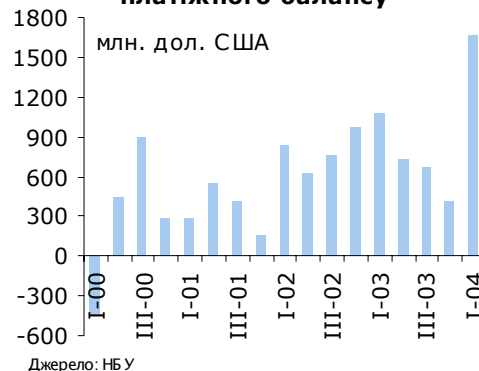
Фіскальна політика: Внесено зміни до Закону про Державний бюджет на 2004 рік

Президент підписав Закон "Про внесення змін до Закону "Про Державний бюджет на 2004 рік". Закон передбачає збільшення доходів бюджету на 4,5 млрд. грн. до 65,2 млрд. грн., а видатків – на 8,0 млрд. грн. до 72,2 млрд. грн. Збільшення доходної частини буде забезпечено шляхом включення до бюджету додаткових податкових надходжень, які планується отримати за рахунок кращих макроекономічних показників, ніж ті, на яких базувався попередній варіант бюджету, а також шляхом підвищення ставок акцизу на алкоголь, та збільшення неподаткових надходжень. Незаплановані надходження від приватизації "Криворіжсталі" дозволили профінансувати збільшений дефіцит Державного бюджету.

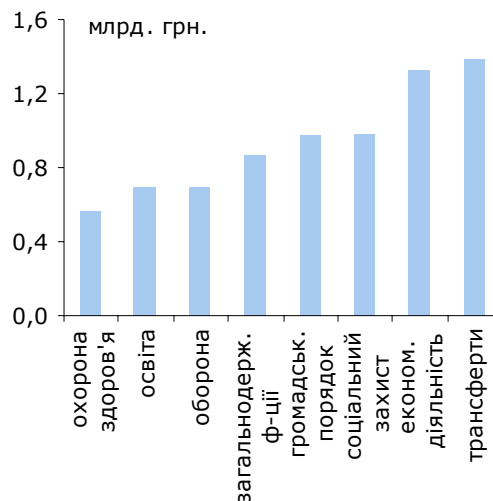
Що стосується видатків, то 1 млрд. гривень буде додатково спрямовано на виплату зарплати у бюджетному секторі, що викликано підвищенням мінімальної зарплати з вересня, а не з листопада, як було заплановано. Крім того, збільшено соціальні трансферти та трансферти місцевим бюджетам, планується зменшити заборгованість із зарплати шахтарям. Додаткові кошти спрямовано на підтримку агросектору та збільшення державного резерву, зокрема, створення резервів нафти й зерна.

Прийняття Закону про внесення змін до Державного бюджету є прозорою процедурою розподілу додаткових бюджетних коштів. Однак додаткові ресурси буде витрачено на споживання, а не на інвестиції. Крім того, уряд не скористався можливістю зменшити зовнішній державний борг і, таким чином, знизити чутливість економіки до ризиків зміни обмінного курсу.

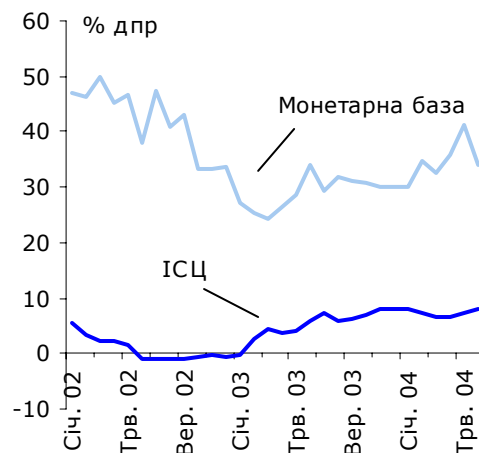
Сальдо поточного рахунку платіжного балансу

Збільшення видатків Державного бюджету

Динаміка монетарної бази та індекса споживчих цін

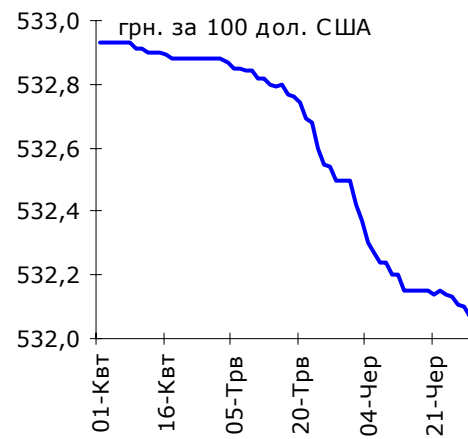
Монетарна політика: НБУ обмежує зростання грошової маси

У червні монетарна база та пропозиція грошей зросли відповідно на 34,2% дпр та 44,2% дпр, головним чином за рахунок значного притоку валюти, спричиненого великим позитивним сальдо балансу торгівлі. Відповідно, НБУ вжив декілька заходів, спрямованих на пом'якшення монетарного тиску на економіку. Для того, щоб стримати зростання грошової маси НБУ поступово підвищував ломбардну ставку та ставку по бланкових кредитах "овернайт", а також у середині червня підняв облікову ставку з 7,0% до 7,5% річних. До того ж, ліквідність банків було обмежено заборобою використовувати кошти у касі як частину обов'язкових резервів. Разом із незначною ревальвацією гривні, ці заходи допоможуть Нацбанку знизити темп зростання пропозиції грошей, і, як наслідок, зменшити монетарний тиск на ціни. У червні інфляція складала 8,0% дпр.

Фінансові ринки: Гривня дещо ревальвувала

Поведінка офіційного курсу гривні до долара США протягом останніх кількох місяців вказує на зміни у політиці НБУ. Схоже, що Нацбанк відмовився від утримування курсу гривні на фактично незмінному рівні 5,33 грн. за 1 долар США та почав поступову ревальвацію національної валюти. У квітні-червні, після майже трьох років практично незмінного валютного курсу, гривня ревальвувала на 0,2% проти долара США. Згідно із заявами офіційних осіб НБУ, обмінний курс гривні до долара досягне до кінця 2004 року 5,31 грн./дол. США. Ревальвація гривні на фоні значного профіциту рахунку поточних операцій дозволяє НБУ знизити теперішній високий темп зростання пропозиції грошей, одночасно продовжуючи накопичення валютних резервів, і тому може вважатися позитивним кроком у напрямку до гнучкішої політики обмінного курсу.

Офіційний курс гривні до долара США

Джерело: НБУ

Економічні Тенденції

І кв 03 ІІ кв 03 ІІІ кв 03 ІV кв 03 І кв 04 Лют. Бер. Квт. Трв. Чер.

Зростання ВВП (реальне)	% дпр	8,4	10,0	6,8	12,1	...	11,5	11,8	13,3	10,3	...
Зростання ВВП (реальне, кум.)	% дпр	8,4	9,2	8,3	9,4	...	10,2*	10,8*	11,5*	11,3*	...
Пром. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	10,7	12,4	15,2	15,8	18,8	18,2	18,8	17,7	16,9	...
С/госп. виробництво (реальне, кум.)	% дпр	1,3	-6,0	-16,6	-10,2	-4,0	-5,9	-4,0	-2,6	-2,7	...
ІСЦ	% дпр	4,3	5,9	6,2	8,2	6,6	7,4	6,6	6,6	7,4	8,0
ІВЦ	% дпр	9,9	5,3	7,4	11,1	15,0	14,9	15,0	18,4	20,6	22,4
Експорт (дол. США, кум.)***	% дпр	24,6	23,8	23,7	24,0	38,8	44,2"	45,2"	49,3"
Імпорт (дол. США, кум.)***	% дпр	22,8	23,3	25,1	28,7	32,6	37,1"	39,2"	34,0"
Торгівельний баланс товарами (кум.)	млрд. дол. США	0,31	0,27	0,11	-0,27	0,77	0,61"	0,86"	1,55"
Поточний рахунок, на кінець періоду	млрд. дол. США	1,08	1,81	2,48	2,89	1,67	x	x	x	x	x
Поточний рахунок (кум.)	% ВВП	11,2	8,7	7,1	5,9	14,3	x	x	x	x	x
Валові міжнародні резерви	млрд. дол. США	4,60	6,17	6,68	6,94	7,92	7,64	7,92	8,28'	8,99'	9,80'
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	24,4	34,2	31,0	30,2	32,7	34,6	32,7	35,9	41,5	34,2
Сер.відс.ставка за кредитами у грн.**	% річних	17,9	17,2	18,1	17,9	17,2	18,0	17,2	17,2	17,4	16,6
Обмінний курс, середній	дол. США	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,33	5,32
Обмінний курс, середній	євро	5,71	6,05	6,00	6,34	6,67	6,74	6,54	6,40	6,39	6,46

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, власні розрахунки

' Власна оцінка, що базується на даних про чисті міжнародні резерви НБУ

" Місячні дані наведені тільки для експорту/імпорту товарів (джерело: Держкомстат),

квартальні дані наведені для експорту/імпорту товарів та послуг (джерело: НБУ)

* Місячні показники не враховують регулярні квартальні перегляди ВВП

** Середньозважена відсоткова ставка за кредитами у гривнях (джерело: НБУ)

*** Зростання у доларовому виразі

Основні Економічні Показники

1996 1997 1998 1999 2000 2001 2002 2003

Номинальний ВВП	млрд. грн.	81,5	93,4	102,6	130,4	170,1	204,2	225,8	264,2
Номинальний ВВП	млрд. дол. США	44,6	50,2	41,9	31,6	31,2	37,8	42,6	49,5
Зростання ВВП (реальне)	% дпр	-10,0	-3,0	-1,9	-0,2	5,9	9,2	5,2	9,4
Промислове виробництво (реальне)	% дпр	-5,1	-0,3	-1,0	4,0	13,2	14,2	7,0	15,8
Сільськогосп. виробництво (реальне)	% дпр	-9,5	-1,9	-9,6	-6,9	9,8	10,2	1,2	-10,2
ІСЦ, в середньому за період	% дпр	80,2	15,9	10,6	22,7	28,2	12,0	0,8	5,2
ІСЦ, на кінець періоду	% дпр	39,7	10,1	20,0	19,2	25,8	6,1	-0,6	8,2
ІВЦ, в середньому за період	% дпр	52,1	7,7	13,2	31,5	20,9	8,6	3,1	7,8
ІВЦ, на кінець періоду	% дпр	17,3	5,0	35,4	15,7	20,8	0,9	5,7	11,2
Експорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	19,1	0,0	-13,4	-7,9	17,9	9,5	10,7	24,0
Імпорт товарів та послуг (дол. США)	% дпр	17,4	2,0	-14,0	-19,1	18,9	14,1	4,9	28,7
Поточний рахунок	млрд. дол. США	-1,2	-1,3	-1,3	0,9 ^o	1,2 ^{oo}	1,4	3,1	2,9
Поточний рахунок	% ВВП	-2,7	-2,7	-3,1	2,9 ^o	3,8 ^{oo}	3,74	7,7	5,9
Чисті прямі іноземні інвестиції	млрд. дол. США	0,5	0,6	0,7	0,5	0,6	0,8	0,7	1,4
Міжнародні резерви	млрд. дол. США	2,0	2,4	0,8	1,1	1,5	3,1	4,42	6,94
Дефіцит (профіцит) зведеного бюджету*	% ВВП	-5,1	-6,8	-2,7	-2,1	-0,7	-1,9	0,8	-0,2
Загальний державний борг	% ВВП	25,0	30,3	49,4	61,4	45,2	36,3	34,3	29,45
Зовн. борг (загальний)	% ВВП	20,5	19,4	38,4	49,9	33,0	26,0	24,6	17,3
Грошова база, на кінець періоду	% дпр	38,0	44,6	21,9	39,3	39,9	37,4	33,6	34,6
Обмінний курс, середній	дол. США	1,83	1,86	2,45	4,13	5,44	5,37	5,33	5,33
Обмінний курс, на кінець періоду	дол. США	1,88	1,90	3,43	5,07	5,44	5,30	5,33	5,33
Обмінний курс, середній	євро	2,32	2,11	2,77	4,39	5,03	4,81	5,03	6,02
Обмінний курс, на кінець періоду	євро	2,36	2,11	4,02	5,20	5,10	4,67	5,53	6,66

ДЖЕРЕЛО: Держкомстат, НБУ, Міністерство фінансів, IFS, власні розрахунки

* Показник розрахований за новою методологією, що застосовується з 2002 року.

"Мінус" означає дефіцит бюджету

^o Вартість товарів, переданих у власність Росії згідно з міжурядовою угодою про розподіл Чорноморського флоту, підписаною у травні 1997 року, на загальну суму 726 млн. дол. США не врахована^{oo} Вартість авіакомплексів, переданих у власність Росії як частина боргу за газ згідно з міжурядовою угодою, підписаною у жовтні 1999 року, на загальну суму 274 млн. дол. США не врахована**Скорочення**

дпк до попереднього кварталу

дпр до попереднього року

дпм до попереднього місяця

кум. кумулятивно